

Heim Erik¹: Több erőforrás, arányosabb tehermegosztás: A NATO védelmi kiadásainak változása 2014-2025 között

Vezetői összefoglaló

- A NATO összesített védelmi kiadásai 2014 óta növekedést mutatnak, és 2022-től kezdődően ez a trend felgyorsult.
- Az Egyesült Államok évekig a szövetség teljes védelmi kiadásainak mintegy kétharmadát biztosította, az elmúlt években azonban ez az arány csökkent az európai tagállamok és Kanada relatívan magasabb kötelezettségvállalása miatt. Mindemellett Washington továbbra is domináns szereplő.
- A 2%-os GDP-arányos cél teljesítése 2025-re általánosan megvalósult, az új kötelezettségvállalás már 3,5%-os védelmi kiadásokat, ezen felül 1,5%-os biztonsági kiadásokat irányoz elő 2035-ig. Ebből arra következtethetünk, hogy a kiadások növekedésének trendje a további években is fennmarad, még ha az nincs is kőbe vésve, hogy valamennyi tagállam egységesen teljesíteni fogja ezt a célt.
- A kiadások szerkezete (képeségfejlesztés, haditechnikai beszerzések aránya) szintén elérte 2024-ben a walesi csúcstalálkozón meghatározott 20%-ot majdnem minden országban. A NATO egyes tagállamai, köztük hazánk esetében ez az arány kiemelkedően magas (54,4 – 45%), ami az alapképességek eltérő szintjeinek és nemzeti sajátosságoknak tudható be.
- A globális fegyverkezési trendek, az elhúzódó orosz–ukrán háború, valamint az erőközpontú külpolitikai elvek térnyerése feltételezhetően globálisan és regionálisan is tartósan magas szinten fogják tartani a védelmi kiadásokat.

Mark Rutte, a NATO főtitkára 2026. március 26-án hozta nyilvánosságra a 2025-ös évre vonatkozó jelentését², amelynek fókuszában a tagállamok védelmi erőfeszítéseinek, kiemelten a védelemre fordított anyagi forrásoknak és az ebből eredő képeségfejlesztésnek az eredményei állnak.³ Az elemzés ez alkalomból a 2014-2025 közötti évtizedben vizsgálja meg és értékeli a szövetség teljesítményét, a tehermegosztás változását és az eredmények nemzetközi kontextusát.

Bevezetés

A 2014-es walesi csúcstalálkozó⁴ a védelmi kiadási trendek szempontjából mérföldkőnek tekinthető, hiszen a tagállamok akkor vállalták, hogy védelmi kiadásukat 2024-re a GDP 2%-ára növelik, valamint törekszenek arra, hogy védelmi költségvetésük legalább 20%-át képeségfejlesztésre, haditechnikai beruházásokra fordítsák. E vállalás egy olyan időszakban született, amikortól a Krím félsziget annexiója nyomán a szövetség ismét reális fenyegetésként értékelt egy konvencionális fegyveres konfliktust Európában.⁵ Az értékelés realitássá vált, amikor 2022-ben az orosz–ukrán háború magas intenzitásra eszkalálódott.⁶ Ez olyan sokkhatást gyakorolt a NATO-tagállamok biztonságpercepciójára, amely a védelmi kiadások gyors és széles körű növekedésében is testet öltött. Ennek következtében a 2%-os cél teljesítése – amely a 2010-es évek második felében még sok esetben politikai viták tárgyát képezte – rövid időn belül általános elfogadott minimumszintté vált a NATO-ban.

Az elemzés elsődleges forrásbázisát a NATO hivatalos védelmi kiadási jelentése (2014–2025)⁷, valamint a SIPRI katonai kiadásokra vonatkozó adatbázisa⁸ és legújabb elemzései⁹ képe-

¹ HEIM Erik biztonság- és védelempolitikai szakértő.

² NATO Secretary General's Annual Report shows significant increase in defence investment from Europe and Canada. [online], 2026.03.26. Forrás: nato.int [2026.03.27.]

³ The Secretary General's Annual Report 2025. [online], 2026.03.26. Forrás: nato.int [2026.03.27.]

⁴ Wales Summit Declaration. [online], 2014.09.05. Forrás: nato.int [2026.03.21.]

⁵ Readiness Action Plan. [online], 2025.04.03. Forrás: nato.int [2026.03.22.]

⁶ ANDRÉKÓ Gábor: Oroszország háborúja Ukrajnában – orosz érvek és orosz célok. [online], 2022. Forrás: eurasiacenter.hu [2026.03.21.]

⁷ Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2025). [online], 2025.06.03. Forrás: nato.int [2026.03.21.]

⁸ SIPRI: Military Expenditure Database. [online], 2026.03.21. Forrás: sipri.org [2026.03.21.]

⁹ SIPRI: Trends in world military expenditure, 2024. [online], 2025.04. Forrás: sipri.org [2026.03.21.]

zik, amelyek lehetővé teszik a hosszabb idősorokon alapuló, összehasonlító jellegű vizsgálatot. Az elemzés során kiemelt szerepet kap a konstans dollár-árfolyamon történő összehasonlítás, a GDP-arányos mutatók alkalmazása, valamint a kiadások szerkezeti bontásának vizsgálata, különös tekintettel az eszközbeszerzési és működési komponensek arányára. A kutatással szemben az egyik objektív elvárás, hogy a védelmi kiadásokat többéves idősorok tekintetében elemezze, ugyanis egy-egy év „időpillanata” önmagában nem reprezentálja kellőképpen az adott ország vagy szövetség katonai képességeit, legfeljebb az adott költségvetési év preferenciáit. Erre a legmarkánsabb ok a modern haderőfejlesztés lomha dinamikája, hiszen a fejlesztési programok – legyenek azok technikaiak, strukturálisak vagy kvalitatívak – több éves távlatban eredményeznek csak valódi, bevethető képességnövekményt.¹⁰ A NATO védelmi kiadásai jól érzékelhető módon az aktuális biztonságpolitikai eseményekre és az azokból következő biztonságpercepciókra reagálnak.

A NATO védelmi kiadási trendjei, 2014–2025

A NATO védelmi kiadásainak alakulása a vizsgált időszakban két különböző intenzitású növekedési fázisban fejezhető ki, amelynek első szakasza a 2014-es walesi csúcstalálkozót követő fokozatos emelkedés, míg a második szakasza a 2022-ben eszkalálódó orosz–ukrán háborút követő gyorsuló ütemű növekedés. A NATO által publikált adatok alapján megállapítható, hogy a szövetség összesített védelmi kiadásai 2014 óta reálértéken is folyamatosan bővültek, és a 2024–2025-ös évekre történelmi csúcs közelébe emelkedtek.

A növekedési tendencia mögött egyértelműen azonosítható a biztonsági környezet romlása, ehhez kapcsolódóan pedig a tagállamok egyre több katonai elemet azonosító fenyegetettség-percepciója, ami kiváltképpen az észak- és kelet-közép-európai országokat érte sokkhatásként. Míg a 2014 utáni években a kiadásnövekedés inkább politikai kötelezettségvállalások, és fokozatos, lassú ütemű haderőfejlesztés eredményeként jelent meg, addig 2022 után már a biztonsági környezet közvetlen szorítása által vezérelt, gyors reakció hatását kelti.

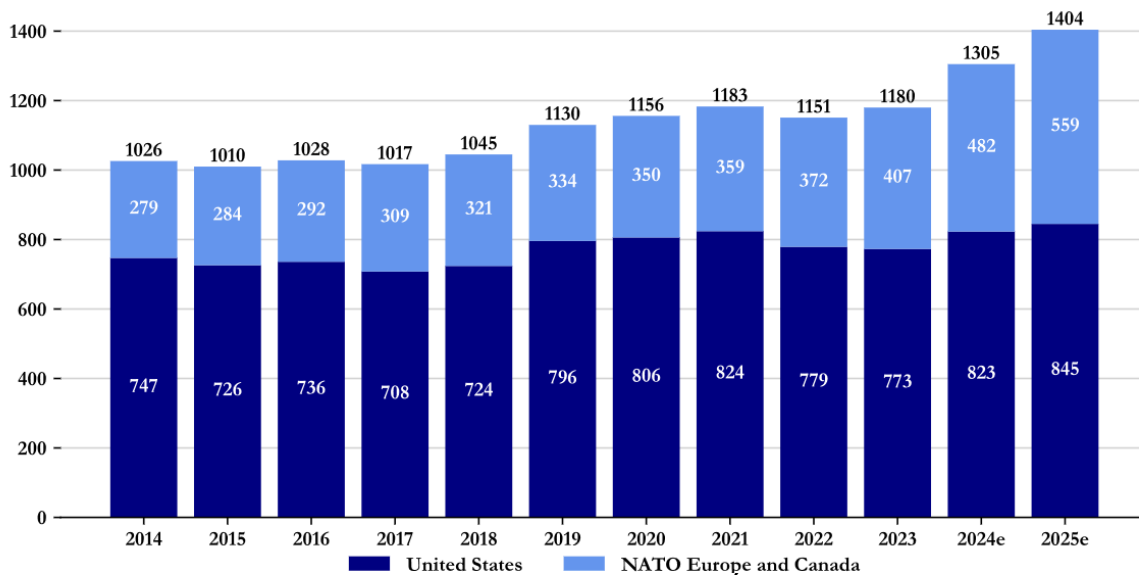
Ez a mérsékelt, de stabil növekedés, ami a 2014-et követő időszakban a NATO védelmi kiadásait jellemezte, elsősorban a korábbi évek alulfinanszírozottságának korrekciójaként értelmezhető, semmint egy stabil alapokon nyugvó fejlesztési stratégiának. Ez a tendencia különösen az európai tagállamok esetében volt szembetűnő, mert bár a hidegháború utáni „békeosztalék” időszaka világszinten érzékelhető jelenség volt, az Egyesült Államok sosem adta fel a világ vezető katonai hatalmának pozícióját, míg az európai államok nem rendelkeztek ehhez hasonló ambíciókkal.¹¹

Azonban a normákon alapuló nemzetközi rendet, aminek fenntartása a transzatlanti szereplők érdekében állt, Oroszország egyértelműen megkérdőjelezte, és stratégiai lépései jól érzékelhetően az erő alapú nemzetközi kapcsolatok elméletét tükrözték – és tükrözik a mai napig.¹² Így tehát nem meglepő, hogy a nagyobb korrekcióra rászorított európai tagállamok és Kanada részesedése a NATO védelmi kiadásából számottevően emelkedett: a tendencia 2022 és 2025 között jól látható. A NATO adatai szerint a szövetség teljes védelmi kiadása 2024-re meghaladta az 1300 milliárd amerikai dollárt, 2025-re vonatkozó becslések szerint pedig az 1400 milliárd dollárt is (2021-es bázisú inflációkorrekciót alkalmazva). Mindez egyértelműen mutatja, hogy a növekedés nem egyszeri kiigazítás, hanem szerkezeti változás, ami arra utal, hogy a NATO-tagállamok tartósan emelni szándékoznak védelmi képességeiket.

¹⁰ KOLOZSI Tamás: [Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programhoz kapcsolódó légvédelmi rakéta fegyvernemi fejlesztési irányok](#). [online], 2022. Forrás: [epa.oszk.hu](#) [2026.03.23.]

¹¹ CSIKI VARGA Tamás – FELMÉRY Zoltán: [A NATO védelmi kiadásainak értékelése](#). [online], 2023.03.13. Forrás: [jli.uni-nke.hu](#) [2026.03.21.]

¹² LAMM Vanda: [Az ukrajnai háború a nemzetköz jog tükrében](#). [online], 2024.01.04. Forrás: [real.mtak.hu](#) [2026.03.24.]

1. ábra: A NATO védelmi kiadásai az Egyesült Államokat külön kiemelve (milliárd USD, 2021-es bázisú értékcorrekcióval)

Fontos kiemelnünk, hogy a rekordközeli kiadási szintek nem pusztán nominális értelemben értelmezendők, hanem reálértéken is növekedést tükröznek. Mindez arra enged következtetni, hogy a tagállamok nem csupán politikai deklarációk szintjén, hanem tényleges erőforrás-allokáció révén is reagáltak a biztonsági kihívásokra.

Az Egyesült Államok szerepe a NATO védelmi kiadásain belül a teljes időszakban meghatározó maradt, a teljes szövetségi kiadások mintegy kétharmadát biztosítva. Ez az arány történeti összehasonlításban is stabilnak tekinthető, ugyanakkor 2022-től az olló az Egyesült Államok és a többi NATO tagállam GDP-arányos védelmi kiadásai között záródni látszik.

Az amerikai védelmi költségvetés nagyságrendje miatt a NATO összesített kiadásainak alakulása erősen korrelál az Egyesült Államok költségvetési döntéseivel, ami azt jelenti, hogy a szövetség szintjén megfigyelhető trendek jelentős részben az amerikai kiadások dinamikáját tükrözik.

Az amerikai politikai diskurzusban visszatérő elemként jelenik meg az európai szövetségesek alacsony védelmi hozzájárulásának kritikája, amely a Trump-adminisztrációk idején különösen nagy hangsúlyt kapott.¹³ Ez a retorika – túlzó vagy pontatlan elemei ellenére – hozzájárult ahhoz, hogy az európai tagállamok fokozzák védelmi kiadásukat, ami közvetett módon a tehermegosztás javulásához vezetett, és perspektivikusan az európai biztonsági környezet stabilitását is erősítheti a NATO európai tagállamainak önálló elrettentési és védelmi képességének megerősítése esetén.

Az európai NATO-tagállamok és Kanada védelmi kiadásai a vizsgált időszakban, ahogy azt fentebb említettük, egyértelműen növekvő trendet mutatnak. A növekedés nemcsak abszolút értékben jelentős, hanem relatív értelemben is, mivel a teljes NATO-kiadásokon belüli arányuk fokozatosan emelkedett.

Kiemelendő a kelet-közép-európai tagállamok szerepe, amelyek földrajzi helyzetükből fakadóan közvetlenebbül érzékelik az orosz–ukrán háborúból eredő fenyegetést, és ennek megfelelően dinamikusabban növelték védelmi kiadásukat. Több esetben ezek az államok¹⁴ nemcsak elérték, hanem meg is haladták a 2%-os GDP-arányos célt, ami a szövetségen belüli teherviselés szempontjából is releváns fejlemény.

Mindazonáltal a regionális különbségek továbbra is fennmaradnak, különösen Nyugat- és Dél-Európa egyes államai esetében, ahol a kiadásnövekedés üteme mérsékeltebb. Ez arra utal, hogy a fenyegetés érzékelés és a stratégiai prioritások továbbra sem teljes mértékben homogének a szövetségen belül, bár egyetértés uralkodik a képességfejlesztés és a NATO kollektív védelmi funkciójának megerősítését illetően.

¹³ KÓRÓDI Márton: *A második Trump-adminisztráció és a nemzetközi multilaterális intézményrendszer*. [online], 2026.03.10. Forrás: jli.uni-nke.hu [2026.03.23.]

¹⁴ 3% feletti államok 2025-ben: Lengyelország, Litvánia, Lettország, Észtország, Norvégia, Egyesült Államok, Dánia.

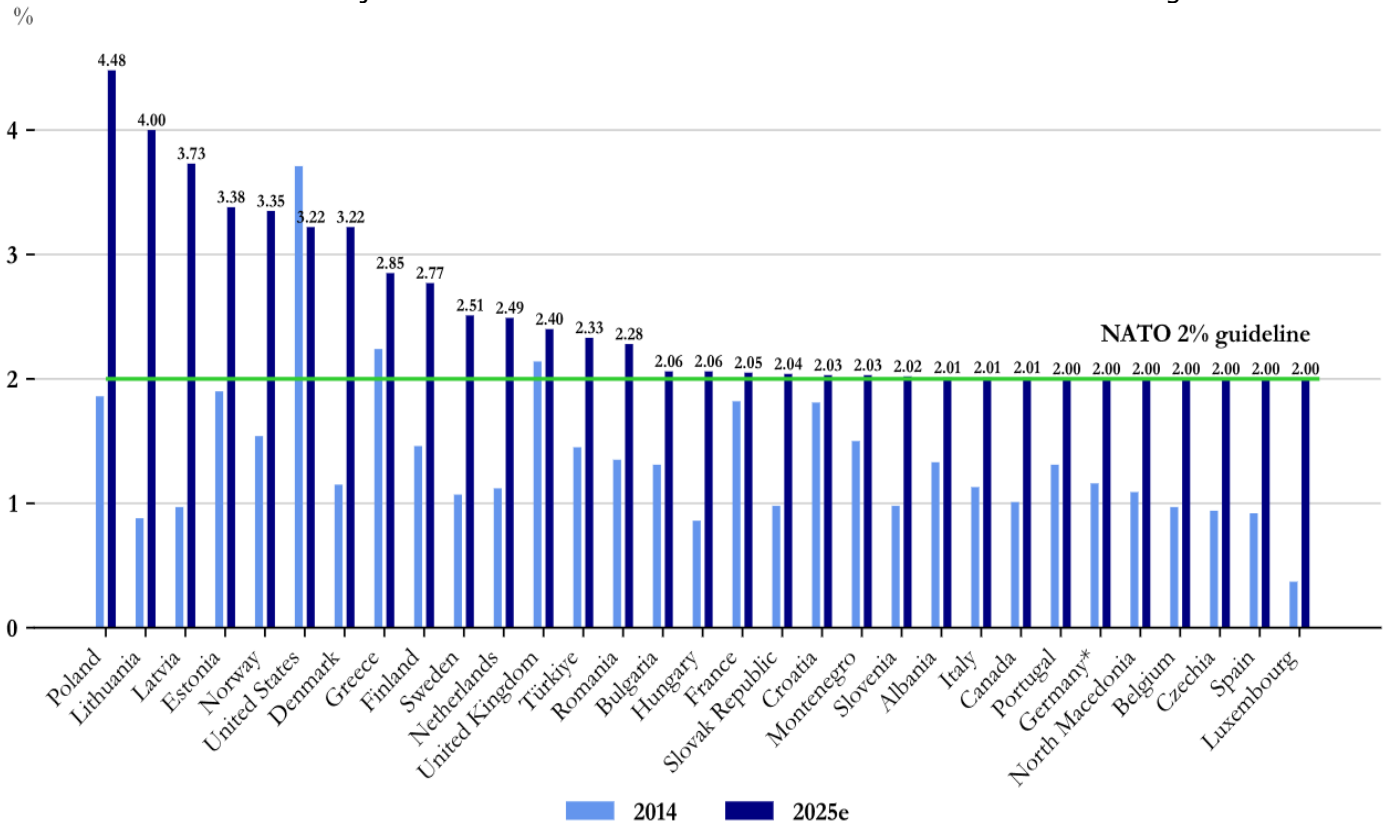
A GDP-arányos kiadások és a 2%-os cél teljesítése

A védelmi kiadások GDP-arányos mutatója a NATO-n belüli teherviselés vizsgálatának egyik leggyakrabban alkalmazott indikátora, amely egyszerre bír politikai és analitikai jelentőséggel. A 2%-os célkitűzés a 2014-es walesi csúcstalálkozót követően vált a szövetségi diskurzus központi elemévé, és azóta a tagállamok elkötelezettségének egyik legfontosabb mérőszámaként funkcionál. Ugyanakkor a mutató értelmezése során figyelembe kell venni annak korlátjait, valamint azt a tény, hogy önmagában nem képes teljes körű képet adni a katonai képességek alakulásáról.

A hidegháború lezárását követően a NATO-tagállamok többsége jelentősen csökkentette védelmi kiadásait, amely a GDP-arányos mutatók tartós visszaesésében is megmutatkozott. Ez a folyamat a „békeosztalék” logikájával magyarázható, amely szerint a közvetlen katonai fenyegetés hiányában a forrásokat más alrendszerek számára lehetett átcsoportosítani.

A 2014-es krími és 2015-ös kelet-ukrajnai események azonban egyértelmű fordulópontot jelentettek, mivel ismét napirendre került a konvencionális fegyveres konfliktus lehetősége Európában. Ennek hatására a NATO-tagállamok fokozatosan növelni kezdték védelmi kiadásait, ami a GDP-arányos mutatók emelkedésében is tükröződött. Ez a tendencia kezdetben mérsékelt ütemű volt, azonban a 2020-as évek elejére egyre több állam közelítette meg a 2%-os szintet.

A rendelkezésre álló NATO-adatok alapján megállapítható, hogy 2024–2025-re a 2%-os cél teljesítése jelentős mértékben javult, és a NATO által közzétett 2025-ös előrejelzés szerint valamennyi tagállam teljesítette ezt a feltételt, ami egy alapvető vállalás sok év utáni beteljesítését jelenti. A szervezet természetesen nem pihenhet, hiszen már a 2025-ös hágai csúcstalálkozón¹⁵ kötelezettséget vállaltak a tagállamok arra, hogy a GDP-arányos védelmi kiadásait 3,5%-ra emelik, és ezen felül további 1,5%-ot költenek biztonsági kiadásokra, úgymint a polgári védelemre, a kritikus infrastruktúra védelmére, védelmi ipari beruházásokra és kutatás-fejlesztésre. Minderre 2035-ös céldátumot tűzött ki a közösség.

2. ábra: A NATO-tagállamok GDP-arányos védelmi kiadásai (2021-es bázisú értékcorrekcióval)

¹⁵ The Hague Summit Declaration. [online], 2025.06.25. Forrás: nato.int [2026.03.22.]

Ez a változási trend és további kötelezettségvállalás nem csupán számszerű növekedést takar, hanem politikai értelemben is fontos fejlemény, mivel azt jelzi, hogy a szövetség tagjai közötti, korábban csak politikai vállalásként értelmezhető konszenzus erősödött a kollektív védelem finanszírozásának szükségességét illetően. A 2%-os cél általános teljesítése akár értelmezhető lehet a NATO kohéziójának erősödéseként is, azonban az Egyesült Államok – és elsősorban Donald Trump – tranzakcionista narratívája nem ebbe az irányba mutat, így a számadatok javuló tendenciája inkább a romló biztonsági környezet nyomásának tudható be.¹⁶

Ezen a ponton beszélnünk kell arról, hogy a GDP-arányos megközelítés egyik alapvető problémája az input és output közötti különbségtétel hiányából fakad, mivel nem biztos, hogy a befektetett erőforrás közvetlenül és arányosan lefordítható tényleges katonai képességnövekedésre. Ebből következően a 2%-os cél teljesítése önmagában nem garantálja a haderők harcértékének érdemi javulását, különösen olyan esetekben, amikor a kiadások jelentős része nem közvetlenül haditechnikai vagy képességfejlesztési célokat szolgál.

Amikor védelmi kiadásokból akarunk következtetéseket levonni és azoknak hatásait értékelni, feltétlenül szem előtt kell tartani azt, hogy védelemre fordított költségvetés és a védelmi képességek közti reláció nem konstans, másképpen fogalmazva, nem minden védelmi kiadásként elszámolható beruházás növeli egyenlő mértékben egy ország konvencionális képességeit.¹⁷ Vegyünk példának egy infrastrukturális beruházást – mondjuk egy híd felújítását –, aminek következtében alkalmassá válik harckocsik átkelésére is, majd vessük ezt össze egy új harckocsi beszerzésével. Belátható módon a két eset a befektetett pénzügyi erőforrást tekintve nem egyforma arányban növeli a tényleges harcképességet. Mindazonáltal nem felejthetjük el, hogy az első példához hasonló esetekben, ahol a beruházás a civil társadalom számára is közvetlenül megjelenő haszonnal bír, a döntéshozók sokkal készségesebben fordítanak rá erőforrást a véges költségvetési forrásokból.

A GDP-arányos mutató további korlátja, hogy nem veszi figyelembe az egyes tagállamok gazdasági méretéből és szerkezetéből fakadó különbségeket, ami torzíthatja az összehasonlíthatóságot. Egy kisebb gazdaság esetében a 2%-os cél teljesítése arányaiban nagyobb költségvetési terhet jelenthet, miközben az abszolút értelemben vett hozzájárulás továbbra is korlátozott marad, míg a nagyobb gazdaságok alacsonyabb arány mellett is jelentős katonai kapacitásokat képesek fenntartani.

Összességében megállapítható, hogy a 2%-os és a 3,5+1,5%-os cél elsősorban politikai indikátorként értelmezhető, amely hatékonyan ösztönözi a védelmi kiadások növelését, ugyanakkor analitikai szempontból óvatosan kell bánnunk vele, ha a tényleges katonai képességeket és a szövetségen belüli teherviselést értékeljük.

A védelmi kiadások szerkezete

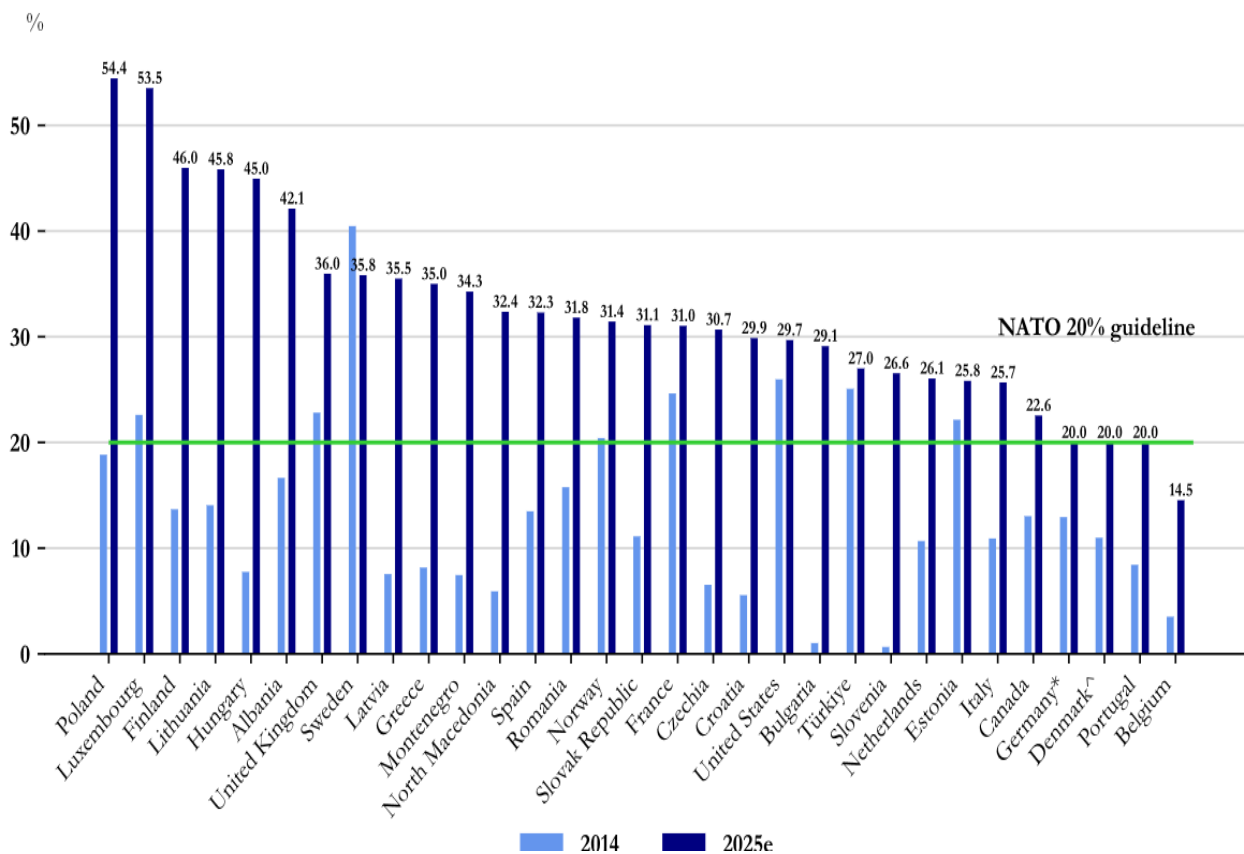
A védelmi kiadások szerkezetének vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy a pusztán mennyiségi megközelítést kiegészítve képet kapjunk arról, hogy a korábban felvázolt jelentős erőforrások milyen mértékben járulnak hozzá a tényleges katonai képességek fejlesztéséhez. A NATO ennek érdekében 2014-ben nemcsak a GDP-arányos 2%-os célt határozta meg, hanem egy kiegészítő mutatót is bevezetett, amely szerint a tagállamoknak védelmi költségvetésük legalább 20%-át beruházásokra, azon belül is haditechnikai beszerzésre és kutatás-fejlesztésre kell fordítaniuk.¹⁸ Ez a kiegészítő feltétel azt a célt szolgálja, hogy a többfunkciós beruházások és a „papírforma” szerinti fejlesztések mellett kemény képességfejlesztésre is kellő arányú erőforrás jusson.

A 2014 utáni időszak egyik meghatározó trendje, hogy a NATO-tagállamok egyre nagyobb hangsúlyt helyeznek a beruházási jellegű kiadások növelésére, amely szorosan összefügg a haderők modernizációs igényeivel és a technológiai lemaradás csökkentésének szándékával. A NATO adatai alapján a tagállamok növekvő számban érik el vagy haladják meg a 20%-os célértéket, ami arra utal, hogy a kiadások szerkezete fokozatosan elmozdul a képességfejlesztés irányába.

¹⁶ CSIKI VARGA Tamás: *Cél az 5%? A NATO védelmi kiadásai a hágai csúcstalálkozó napirendjén*. [online], 2025 Forrás: nemzetesbiztonsag.hu [2026.03.22.]

¹⁷ Collin MEISEL – Jonathan D. MOYER – Sarah GUTBERLET: *How Do You Actually Measure Military Capability?* [online], 2020.09.01. Forrás: westpoint.edu [2026.03.23.]

¹⁸ *NATO's role in defence industry production*. [online], 2025.06.26. Forrás: nato.int [2026.03.24.]

3. ábra: A NATO-tagállamok eszközbeszerzésének aránya a védelmi kiadásaikban (2021-es bázisú értékcorrekcióval)

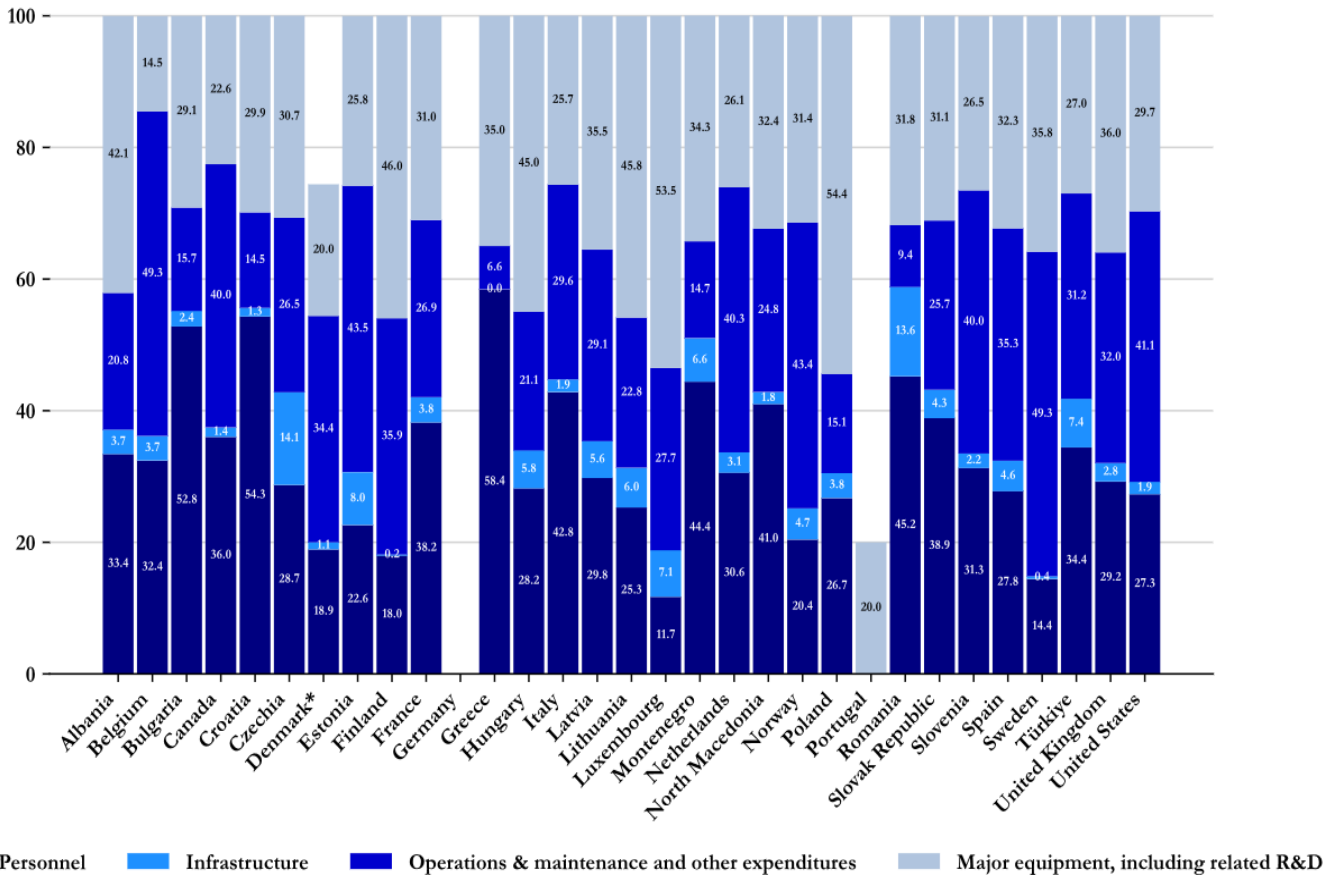
A haditechnikai beszerzések növekedése különösen a 2022 utáni időszakban vált hangsúlyossá, amikor a tagállamok rövid időn belül igyekeztek pótolni a korábbi évek elmaradt fejlesztéseit, illetve reagálni a megváltozott fenyegetettség környezetre. Ez a folyamat nemcsak új eszközök beszerzésében, hanem a meglévő rendszerek korszerűsítésében is megnyilvánul, amely hosszabb távon a haderők technológiai színvonalának emelkedését eredményezheti. A NATO 2025-re vetített adatai alapján Belgium kivételével ezt a célkitűzést is teljesíti valamennyi tagállam.

A védelmi költségvetések jelentős részét továbbra is a személyi és működési kiadások teszik ki, amelyek a haderők fenntartásához és működtetéséhez szükséges alapvető erőforrásokat biztosítják. Ugyanakkor a tagállamok között jelentős strukturális különbségek figyelhetők meg ezen kiadási kategóriák arányában, ami részben a haderők méretéből, részben pedig a nemzeti sajátosságokból fakad.

A magas személyi és működési költségek bizonyos esetekben korlátozhatják a beruházásokra fordítható forrásokat, ami hosszabb távon a képességfejlesztés rovására mehet. Ez különösen azoknál az államoknál jelent kihívást, ahol a haderő fenntartása jelentős költségvetési terhet jelent, és ahol a strukturális reformok politikai vagy társadalmi okokból nehezen végrehajthatók.

A kiadások szerkezetének átalakulása szorosan összefügg a NATO-tagállamok képességfejlesztési prioritásaival, amelyek az elmúlt években egyértelműen a magas technológiai szintet képviselő rendszerek irányába tolódtak el. A modern hadviselés egyre inkább a fejlett érzékelő-, kommunikációs és fegyverrendszerek integrációjára épül, amely jelentős beruházásokat igényel, és amelynek megvalósítása elsősorban a legnagyobb gazdaságok számára elérhető teljes spektrumban. Visszautalva egy korábbi gondolatra, a kisebb gazdaságok számára ezek a képességek még egy magas GDP-arányú ráfordítás esetében is teljesítőképességük határán kívül esnek.

Az interoperabilitás kérdése ezzel párhuzamosan kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a NATO kollektív védelmi képességének egyik alapja a tagállamok erőinek és rendszereinek összehangolt alkalmazhatósága.¹⁹ A kapcsolódó beruházások – legyen szó kommunikációs rendszerekről, közös szabványokról vagy integrált parancsnoki struktúrákról – közvetlenül hozzájárulnak a szövetség műveleti hatékonyságának növeléséhez. Tehát a NATO védelmi kiadásainak összesítése nem pusztán egy kvantitatív összeadás, hanem az interoperabilitásból származó szinergiák miatt egy megalapozottabb képességbeli fokmérő.

4. ábra: A NATO-tagállamok védelmi kiadásainak arányai kategóriánként: személyzet; infrastruktúra; műveleti és fenntartási költségek; eszközbeszerzés és kutatás-fejlesztés (2025)

A globális kontextus

A NATO védelmi kiadásait érdemes a tágabb nemzetközi környezet figyelembevételével is megvizsgálni, mivel a szövetség tagállamai a globális katonai kiadások jelentős hányadát adják, és aktív formálói a nemzetközi biztonsági dinamikáknak. A SIPRI adatai²⁰ alapján megállapítható, hogy a globális katonai kiadások az elmúlt években szintén növekvő pályára álltak, ami összhangban van a NATO-n belül megfigyelhető trendekkel, és arra utal, hogy a fegyverkezési dinamika nem kizárólag regionális jelenség, hanem egy rendszerszintű trend része. Globális összehasonlításban az Egyesült Államok önmagában is messze a legnagyobb védelmi költségvetéssel rendelkezik, ami a NATO összesített súlyát is jelentősen növeli. Ugyanakkor a relatív arányok tekintetében bizonyos átrendeződés figyelhető meg, elsősorban az ázsiai térség – különösen Kína – növekvő katonai kiadásai következtében.

Nem feledkezhetünk meg a NATO hatásáról sem saját biztonsági környezetére. A védelmi kiadások növekedése, és annak tartós jellege regionális kihívói számára is egyértelmű üzenetet hordoznak, ami

¹⁹ Standardization. [online], 2022.10.14. Forrás: nato.int [2026.03.24.]

²⁰ SIPRI Military Expenditures Database [online], 2026. Forrás: sipri.org [2026.03.25.]

illeszkedik ahhoz az identitásbeli változáshoz, ami az elmúlt években visszavezette a NATO-t a védelmi szövetségi szerephez és az elrettentéshez.

A globális védelmi kiadások alakulását alapvetően a nemzetközi biztonsági környezet romlása határozza meg, amely az elmúlt években több, egymással párhuzamosan zajló folyamat eredményeként vált egyre instabilabbá. Az orosz–ukrán háború Európában újra középpontba helyezte a nagy intenzitású konvencionális háború lehetőségét, míg a nagyhatalmi versengés – különösen az Egyesült Államok és Kína között – globális szinten növeli a katonai képességek fejlesztésének jelentőségét.

Ebben a kontextusban az Egyesült Államok továbbra is a világ legütőképesebb haderejét birtokolja, azonban ennek geopolitikai súlya arányaiban csökken. Egyfelől más nagyhatalmak is felzárkóztatják katonai kapacitásaikat, másfelől az Egyesült Államok globális szerepvállalásában az általános stabilizációra és békeműveletekre jóval kisebb hangsúlyt helyeznek. A NATO védelmi kiadásainak növekedése így egyszerre értelmezhető reakcióként egy konkrét regionális konfliktusra és egy szélesebb, strukturális jellegű nemzetközi átalakulás részének, amely hosszabb távon is meghatározhatja a szövetség stratégiai mozgásterét.

Következtetések

A vizsgált időszak alapján egyértelműen megállapítható, hogy a NATO védelmi kiadásai tartós növekedési pályára álltak, amelynek dinamikája különösen 2022 után gyorsult fel. A rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a szövetség tagállamai nemcsak nominális értelemben növelték ráfordításait, hanem reálértéken is érzékelhető mértékben bővítették védelmi költségvetéseiket, ami a biztonsági környezet romlására adott strukturált válaszként értelmezhető.

A tehermegosztás kérdésében szintén kimutatható előrelépés, mivel az európai tagállamok és Kanada hozzájárulása mind abszolút, mind relatív értelemben növekedett, ugyanakkor az aszimmetriák továbbra is meghatározóak maradtak. Az Egyesült Államok domináns szerepe nem szűnt meg, és bár relatív súlya bizonyos mértékben csökkent, a szövetség katonai képességeinek gerincét továbbra is az amerikai erőforrások adják. Ebből következően az arányos teherviselés kérdése hosszabb távon is napirenden maradhat, különösen a Donald Trump által hangoztatott „potyautas Európa” narratíva tükrében.

A 2%-os GDP-arányos cél teljesítése a vizsgált időszak végére általánosan megvalósult, ami politikai szempontból egyértelmű sikernek tekinthető, ugyanakkor ennek eléréséhez szükség volt az orosz–ukrán háború által kiváltott sokkhatásra. Ebben az értelemben a célkitűzés részben megkésített intézkedésként is értelmezhető, amelynek tényleges érvényesülését nem a hosszú távú stratégiai tervezés, hanem egy akut biztonsági kihívás gyorsította fel.

A védelmi kiadások szerkezetének vizsgálata rámutat arra, hogy a növekvő források egyre nagyobb arányban irányulnak képességfejlesztésre és haditechnikai beruházásokra, ami a NATO által meghatározott 20%-os cél teljesülésében is megmutatkozik. Ez a tendencia hosszabb távon hozzájárulhat a szövetség katonai képességeinek minőségi javulásához, ugyanakkor a strukturális különbségek és a működési kiadások magas aránya továbbra is korlátozó tényezőként jelenik meg a kisebb gazdasági teljesítőképességű országok esetében.

A jelenlegi trendek alapján valószínűsíthető, hogy a NATO védelmi kiadásai középtávon is magas szinten maradnak, mivel a biztonsági környezetben bekövetkezett változások az elmúlt években tartósak bizonyultak. Az orosz–ukrán háború elhúzódása, valamint a nagyhatalmi versengés erősödése olyan strukturális tényezők, amelyek tartósan indokoltá teszik a megnövekedett védelmi ráfordításokat, legalábbis a szövetség biztonsági percepciója ezt diktálja.

A jövőbeni fejlemények egyik kulcskérdése lehet a NATO ambíciószintjének emelése. A hágai csúcstalálkozón tett 5%-os GDP-arányos kötelezettségvállalás azt is jelenti, hogy a 2%-os cél a továbbiakban alsó küszöbként, semmint ambiciózus célkitűzésként jelenik meg. A nyilatkozat szerint az első teljesítmény-értékelésre 2029-ben kerít sort a szövetség, azonban a jelenlegi trendek alapján ez a cél hamarabb is valósággá válhat. Példának okáért Lengyelország 2025-ben jószerevel el is érte ezt a szintet a maga 4,48%-ával.

Ezzel párhuzamosan továbbra is napirenden marad az európai stratégiai autonómia kérdése, amely szorosan összefügg a védelmi kiadások szintjével és szerkezetével. Az európai államok növekvő ráfordításai elméletileg lehetővé tehetik egy önállóbb védelmi képesség kialakítását, ugyanakkor a fragmentált ipari és katonai struktúrák továbbra is korlátozó tényezőként jelennek meg.

John Lukacs

Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések

2026/6

Végül nem hagyható figyelmen kívül a védelmi kiadások hosszú távú fenntarthatóságának kérdése sem, különösen a gazdasági növekedés bizonytalanságai és a költségvetési korlátok fényében. A magas védelmi ráfordítások tartós fenntartása csak abban az esetben valósítható meg, ha az nem jár együtt más közpolitikai területek aránytalan forráskivonásával, ami a jövőben a politikai döntéshozatal egyik meghatározó dilemmájává válhat.

John Lukacs

Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések

2026/6

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta munkatársaink tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézetének keretében működő Stratégiai Védelmi Kutatási Program szakpolitikai kutatásokat végez, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézet Stratégiai Védelmi Kutatási Program

Szerkesztés és tördelés:
Csiki Varga Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: jli@uni-nke.hu

2024 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések (ISSN 2063-4862)

2019–2024: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Heim Erik